

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

16 iulie 2019

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în următoarea componență:

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Cobzac Elena

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Boico Victor

judecând, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Sâli Radu, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2019, în cauza penală privindu-i pe

Rabei Ghenadie Xxxxx, născut la xxxxx, în s. Xxxxx r-nul Xxxxx, domiciliat mun. Xxxxx str. Xxxxx;

Rabei Andrei Xxxxx, născut la xxxxx, originar și domiciliat s. Xxxxx r-nul Xxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

1. prima instanță: 31.10.2017 - 16.02.2018

2. instanța de apel: 16.03.2018 - 24.01.2019

3. instanța de recurs: 23.04.2019 - 16.07.2019

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Criuleni, sediul Central din 16 februarie 2018, a fost încetat procesul penal conform prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, de învinuirea adusă lui **Rabei Ghenadie Xxxxx** în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal și a lui **Rabei Andrei Xxxxx** în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c) Cod penal, în legătură că s-au stabilit circumstanțe care exclud posibilitatea tragerii la răspundere penală a inculpaților.

2. Potrivit sentinței s-a constatat, că Rabei Ghenadie Xxxxx, pe parcursul anilor 2013-2014, deținând funcția de Primar al s. Xxxxx, r-nul Xxxxx în rezultatul alegerilor locale din 05.06.2011, legalitatea cărora a fost confirmată prin hotărârea Judecătoriei Criuleni din 17.06.2011, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, acționând împreună și de comun acord cu fratele său Rabei Andrei Xxxxx, care deținea funcția de administrator al S.C. „Apă Cristalină” S.R.L. și director al Î.I. „A.L.L. Rabei”, urmărind scopul obținerii muncii de la mai multe persoane împotriva voinței lor, aflându-se pe teritoriul s. Xxxxx, r-nul Xxxxx, folosindu-se de situația de serviciu și de faptul că, Sava Toader Petru a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Anenii

Noi din 21.05.2013 în baza art. 264 alin. (4) Cod penal, la o pedeapsă sub formă de 150 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, și de faptul că Gamarț Alexei Gheorghii a fost condamnat prin decizia Curții de Apel Chișinău din 21.03.2013 în baza art. 187 alin. (1) Cod penal, la o pedeapsă sub formă de 180 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, i-a constrâns pe ultimii, în timpul orelor prevăzute de graficele de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, să execute diferite lucrări la întreprinderile administrate de către fratele său Rabei Andrei, care își desfășoară activitatea tot pe teritoriul s. Xxxxx, r-nul Xxxxx.

Astfel, în perioada de timp 17.06.2013 - 01.11.2013 și 04.11.2013 -20.03.2014, Rabei Ghenadie Xxxxx fiind persoană cu funcție de demnitate publică, acționând împreună și de comun acord cu fratele său Rabei Andrei Xxxxx, activând în calitate de Primar al s. Xxxxx, r-nul Xxxxx și fiind în cadrul Primăriei s. Xxxxx persoana nemijlocit responsabilă de supravegherea executării de către condamnați a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității în raza administrativ-teritorială deservită de către primărie, prin constrângere, manifestată prin preîntâmpinarea condamnaților Sava Toader Petru și Gamarț Alexei Gheorghii, precum că nu le va semna și nu le va completa graficele de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, fiindu-le astfel viciat consimțământul, i-au supus pe ultimii muncii forțate, obținând de la aceștia, împotriva voinței lor, efectuarea diferitor lucrări fără a fi remunerați pentru munca prestată la întreprinderile S.C. „Apă Cristalină” S.R.L. și Î.I. „A.L.L. Rabei”, administrate de către Rabei Andrei Xxxxx, ultimul supraveghind executarea corespunzătoare a lucrărilor.

Ulterior, Rabei Ghenadie, continuând realizarea intenției sale infracționale, pentru a reda un caracter legal acțiunilor sale infracționale a completat și a semnat mai multe grafice de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității de către Sava Toader Petru, indicând că ultimul a efectuat diferite munci de menire socială în folosul Primăriei s. Xxxxx, r-nul Xxxxx în perioada 04.11.2013 - 15.11.2013 și 05.02.2014 -20.02.2014, ceea ce nu corespunde realității.

Totodată, Rabei Ghenadie, continuând realizarea intenției sale infracționale, pentru a reda un caracter legal acțiunilor sale infracționale, a completat și a semnat mai multe grafice de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității de către Gamarț Alexei Gheorghii, indicând că ultimul a efectuat diferite munci de menire socială în folosul Primăriei s. Xxxxx, r-nul Xxxxx în perioada 17.06.2013 - 28.06.2013, și 03.09.2013 -01.11.2013, ceea ce nu corespunde realității.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate, Rabei Ghenadie a săvârșit infracțiunea de *muncă forțată, adică obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere, dacă această infracțiune nu întrunește elementele infracțiunii de trafic de ființe umane, acțiuni săvârșite asupra a două persoane, de către două persoane, de către o persoană*

cu funcție de demnitate publică, adică infracțiune prevăzută de art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal.

Rabei Andrei, pe parcursul anilor 2013-2014, deținând funcția de administrator al S.C. „Apă Cristalină” S.R.L. și director al Î.I. „A.L.L. Rabei”, acționând împreună și de comun acord cu fratele său Rabei Ghenadie, care deținea funcția de Primar al s. Xxxxx, r-nul Xxxxx în rezultatul alegerilor locale din 05.06.2011, legalitatea cărora a fost confirmată prin hotărârea Judecătoria Criuleni din 17.06.2011, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, urmărind scopul obținerii muncii de la mai multe persoane împotriva voinței lor, aflându-se pe teritoriul s. Xxxxx, r-nul Xxxxx, folosindu-se de faptul că Sava Toader și Gamarț Alexei au fost condamnați la o pedeapsă sub formă de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, i-au supus pe ultimii muncii forțate, obținând de la aceștia efectuarea diferitor lucrări fără a fi remunerați pentru munca prestată la întreprinderile S.C. „Apă Cristalină” S.R.L. și Î.I. „A.L.L. Rabei”, administrate de către Rabei Andrei, împotriva voinței lor, prin constrângere, manifestată prin preîntâmpinarea condamnaților Sava Toader și Gamarț Alexei că fratele său Rabei Ghenadie nu le va semna și nu le va completa graficele de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, viciindu-le astfel consimțământul.

În perioada menționată, Rabei Andrei, acționând de comun acord cu Rabei Ghenadie Xxxxx în vederea realizării scopului lor infracțional, a supravegheat executarea corespunzătoare a lucrărilor de către condamnații Sava Toader Petru și Gamarț Alexei Gheorghii.

Astfel, prin acțiunile sale intenționate, Rabei Andrei Xxxxx a săvârșit infracțiunea de *muncă forțată, adică obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere, dacă această infracțiune nu întrunește elementele infracțiunii de trafic de ființe umane, acțiuni săvârșite asupra a două persoane, de către două persoane, de către o persoană cu funcție de demnitate publică, adică infracțiune prevăzută de art. 168 alin. (2) lit. a), c) Cod penal.*

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care să fie recunoscuți vinovați și condamnați: **Rabei Ghenadie** în baza art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal, la 7 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții de demnitate publică pe un termen de 5 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis; **Rabei Andrei** în baza art. 168 alin. (2) lit. a), c) Cod penal, la 6 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

În motivarea apelului a invocat:

- instanța de fond greșit a constatat că învinuirea a fost înaintată după expirarea termenului de bănuire, invocând în acest sens relevările oferite de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, inclusiv făcând referire la reglementările legislației naționale a menționat, că în cadrul acestei cauze penale, Rabei Ghenadie a fost recunoscut bănuire prin ordonanța din 18 aprilie 2016, timp din care urmează a se calcula 3 luni, învinuirea fiindu-i înaintată la 18 iulie 2016, iar

Rabei Andrei a fost recunoscut bănuit prin ordonanța din 16 mai 2016, timp din care urmează a se calcula 3 luni, învinuirea fiindu-i înaintată la 12 august 2016;

- prin ordonanța de pornire a urmăririi penale din 22.01.2016, nu s-a aplicat nici o restricție inculpaților Rabei, fiind dispusă pornirea urmăririi penale *in rem*, adică pe faptul organizării muncii forțate. Mai mult decât atât, în dispozitivul ordonanței de pornire a urmăririi penale nu este indicat altceva decât anume dispunerea pornirii urmăririi penale pe faptul organizării muncii forțate comis de două sau mai multe persoane în privința lui Sava Toader Petru, Gamarț Alexei Gheorghii și altor persoane, fapt constatat de instanță în conținutul sentinței;

- din momentul pornirii urmăririi penale până la recunoașterea fraților Rabei în calitate de bănuiți nu au fost efectuate careva acțiuni de urmărire penală sau măsuri speciale de investigație care le-ar afecta drepturile, libertățile și interesele personale ale acestora și/sau în temeiul cărora acestora să le fi fost stabilite anumite restricții ale drepturilor, libertăților de care dispun aceștia în calitate de cetățeni ai Republicii Moldova. Percheziția efectuată la domiciliul lui Rabei Ghenadie a fost urmată imediat de recunoașterea acestuia în calitate de bănuit, timp din care se poate de constatat că acestuia i-a fost adusă la cunoștință o acuzație în materie penală în sensul stabilit de către Curte;

- apelantul critică abordarea instanței de fond, precum că de la pornirea urmăririi penale în privința persoanei și până la emiterea ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuit nu ar exista procedee legale de apărare a drepturilor în cadrul procesului și indică că în speță, pe lângă faptul că urmărirea penală a fost pornită *in rem* și nu în privința persoanei, urmează a fi reținut faptul că până la oferirea unui statut procesual suspectului acesta nu necesită a-i fi acordat un procedeu legal de apărare a drepturilor sale, pe simplu motiv că drepturile, libertățile și interesele acestuia nu sunt nicidecum îngrădite, restricționate;

- potrivit prevederilor legale, prin ordonanță se dispune începerea urmăririi penale în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune. După pornirea urmăririi penale, în rezultatul efectuării acțiunilor de urmărire penală și/sau speciale de investigație se acumulează probe că anumite persoane au comis infracțiunea și se recurge la recunoașterea acestora în calitate de bănuit, timp din care se realizează atingere directă a drepturilor și intereselor persoanei;

- instanța de fond, într-un mod direct și arbitrar, și-a atribuit funcții de legislator, deoarece Codul de procedură penală, nu prevede că actul de pornire a urmăririi penale, echivalează cu recunoașterea persoanei în calitate de bănuit;

- cu referire la jurisprudența CtEDO, a invocat, că organul de urmărire penală nu urma să aducă la cunoștința inculpaților Rabei ordonanța de pornire a urmăririi penale din 22.01.2016 pe faptul organizării muncii forțate, or în temeiul acesteia nu este posibil și nici nu au fost aplicate careva restrângeri ale drepturilor și libertăților persoanei, care nu a dus nemijlocit la producerea unor consecințe importante privitoare la persoanele suspecte, susținând că efectuarea acțiunilor de urmărire penală, în special recunoașterea în calitate de bănuit și înaintarea învinuirii în cadrul

acestei cauze penale au avut loc cu respectarea prevederilor legale și jurisprudenței CEDO, care, de altfel, la acest capitol nu vin în contradicție în circumstanțele în care se aplică corespunzător;

- motivele pe care și-a întemeiat instanța sentința de încetare a procesului penal, nu cad sub incidența prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, or această prevedere legală se aplică doar în cazul în care circumstanțele care exclud posibilitatea tragerii la răspundere penală, în speță, a inculpaților, sunt expres prevăzute de lege;

- interpretarea extensivă a prevederilor Codului de procedură penală, este nejustificată, atât timp cât nu este expres prevăzut de lege faptul că persoana are statut de bănuț din momentul emiterii ordonanței de pornire a urmării penale, iar în cazul încălcării termenului de bănuț procesul penal urmează a fi încetat.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2019, au fost respins ca nefondat apelul declarat și menținută sentința.

5. În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a menționat că, instanța de prim nivel, având ca punct de reper prevederile art. 7 Cod de procedură penală și în special jurisprudența CtEDO, întemeiat a conchis asupra noțiunii de „acuzatie penală”, constatând la caz, că ordonanța ofițerului de urmărire penală Boșcanean Ruslan din 22.01.2016, prin care a fost pornită urmărirea penală, parvine de la o autoritate competentă, și faptul că unei persoane i se impută săvârșirea unei fapte penale, ceea ce duce nemijlocit la producerea unor consecințe importante privitoare la persoana suspectă.

În acest context, reieșind din prevederile art. 255 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, în opinia instanței de apel este întemeiată concluzia primei instanțe precum, că norma procesuală reflectă faptul, că conotația juridică a actului (*ordonanței*) organului de urmărire penală nu se percepe din intitularea acestui act (*ordonanță*), ci din conținutul acesteia, suplinită de motivarea inclusă în partea constatatoare și cu cea dispozitivă a ordonanței.

În continuare, cu referire la prevederile art. 63 alin. (2) pct. 3) Cod de procedură penală, instanța de apel a preluat concluzia instanței de fond, care cu abstracție de la titlul ordonanței organului de urmărire penală și din prevederile alin.(1) pct. 3) Cod de procedură penală specifică, că ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuț este cea ordonanță în care organul de urmărire penală pentru prima dată de la momentul pornirii urmării penale expune fapta infracțională ca pe o faptă deja constatată și săvârșită de persoană concretă (în cazul din speță Rabei Ghenadie Xxxxx și Rabei Andrei Xxxxx) însoțită de calificarea juridico-penală a acestei fapte, și dincolo de orice dubiu indică că persoana concretă este urmărită penal pentru această faptă, astfel organul de urmărire penală a oficializat suspiciunile de săvârșire a unei/unor infracțiuni față de două persoane concrete și rezultă cert că în continuare acțiunile de urmărire penală sunt îndreptate spre acumularea probelor de vinovăție anume a persoanelor concretizate în ordonanță și nu a oricărei alte persoane.

Instanța de apel a reținut ca fiind întemeiate concluziile primei instanțe prin care a stabilit, că conținutul ordonanței de începere a urmării penale din 22.01.2016,

este expus într-o manieră care exclude apariția suspiciunilor față de persoane, altele decât Rabei Ghenadie și Rabei Andrei, cu toate că a fost utilizată sintagma „și altor persoane neidentificate de organul de urmărire penală”, remarcând corect, că în speță, descrierea faptei penale ca fiind săvârșită de Rabei Ghenadie Xxxxx și Rabei Andrei Xxxxx, cu atribuirea calificării juridice, indică în partea constatatoare, și expresia „începerea urmăririi penale, conform art. 168 alin. (2), lit. a), c), d) Cod penal, pe faptul muncii forțate, în circumstanțele enunțate mai sus”, din partea dispozitivă, nici nu pot fi concepute altfel decât că a fost declanșată urmărirea penală împotriva persoanelor bănuite Rabei Ghenadie și Rabei Andrei. Iar în aceste circumstanțe, este justificată concluzia precum că termenul de 3 luni de zile urmează a fi calculate din 22.01.2016, din momentul emiterii ordonanței de pornire a urmăririi penale.

În concluzia argumentărilor, instanța de apel a respins ca neîntemeiate și fără suport probator alegațiile părții apelante prin care invocă ca fiind greșite constatările instanței de fond asupra faptului, că în speță, învinuirea a fost înaintată după expirarea termenului de bănuț or, instanța de fond corect a remarcat că nu trebuie să fie confundat „notificarea oficială” cu „actul de înștiințare despre statutul procesual ca atare”, deoarece art. 63 alin. 1^a) Cod de procedură penală stabilește obligația organului de urmărire penală de a informa în termen de 5 zile despre ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuț și drepturile procedurale, termen care pentru anumite motive poate fi amânat până la 3 luni, iar notificarea oficială reprezintă actul procedural prin care autoritatea statului plasează persoana concretă în câmpul suspiciunii de săvârșirea unei fapte penale, moment din care persoana suspectă inevitabil urmează să aibă dreptul la apărare și alte drepturi specifice statutului de bănuț.

Subsecvent, instanța de apel, ca și prima instanță, a relevat în acest sens, că pornirea urmăririi penale *in personam* are valența unei acuzații în materie penală, iar prin prisma art. 6 paragraf 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și jurisprudența CEDO în materie, stabilesc că acuzatul are dreptul să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales, iar dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit din oficiu, atunci când interesele justiției o cer. Totodată, orice acuzat are dreptul să fie informat în cel mai scurt timp și în mod amănunțit asupra naturii și cauzei acuzației, iar așa cum acuzația constă într-o notificare oficială referitoare la calitatea de acuzat, atunci, numai după acest moment se pot pune în discuție garanțiile procesuale ce țin de dreptul la apărare ori dreptul la un proces echitabil.

În ordinea celor menționate, instanța de apel a reținut și relevanța faptului, că pornirea urmăririi penale *in personam*, cum este și în cazul din speță, pornirea urmăririi penale împotriva lui Rabei Ghenadie și Rabei Andrei, și neinformarea acestor persoane despre dreptul la apărare, în timp ce legislația națională prescrie în mod imperativ informarea bănuțului despre acuzațiile aduse și drepturile procesuale în termen de 5 zile (cu anumite excepții care nu sunt relevante cazului din speță), nu se conciliază cu principiile de drept ale unui proces echitabil, fapt din

care rezultă încă o dată că termenul de atribuire către Rabei Ghenadie și Rabei Andrei a statutului de bănuțit urmează a fi calculat de la 22.01.2016 - data emiterii ordonanței, prin care a fost pornită urmărirea penală, indiferent dacă organul de urmăriire penală a respectat sau nu obligația de a-i aduce la cunoștința bănuților această ordonanță și informația despre drepturile procedurale, inserată la art. 63 alin. (1^a) Cod de procedură penală, or organul de urmăriire penală a stabilit existența bănuțelii rezonabile care a constituit obiectul cercetărilor în cauza penală nominalizată.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel este de acord cu concluzia instanței de prim nivel precum, că procurorul înaintând învinuirea la data de 18.07.2016 și, respectiv, 12.08.2016 a omis termenul de 3 luni de punere sub învinuire a lui Rabei Ghenadie Xxxxx și Rabei Andrei Xxxxx, care urma să fie calculat din 22.01.2016, data inițierii urmăriirii penale în privința acestora, fapt prin care organul de urmăriire penală a admis o încălcare esențială a legii procesual penale, care viciază prin nulitate a tuturor actelor efectuate peste termen, la caz - a ordonanței de punere sub învinuire, rechizitoriului, ca act procedural de sesizare a instanței de judecată.

Or, concluzia instanței este just bazată pe relevanța faptului, că data începerii curgerii termenului în materia procedurilor penale începe la ziua înaintării acuzației penale, care nu obligatoriu coincide cu ziua recunoașterii în calitate de bănuțit, învinuit, sau ziua unui alt act de procedură, prin care persoanei i se recunoaște oficial o altă calitate de acuzat, iar prin prisma CEDO - începutul curgerii termenului, constituie ziua începerii urmăriirii penale, organul de urmăriire penală nefiind în drept să mențină în calitate de bănuțit persoana în privința căreia a fost emisă o ordonanță de recunoaștere în această calitate mai mult de 3 luni. În cazul în care urmăriirea penală a fost pornită împotriva unei anumite persoane (situație specifică speței în cauză), din momentul respectiv, se va considera că această persoană deține calitatea de bănuțit, indiferent de faptul dacă a fost sau nu emisă ordonanță de recunoaștere a acesteia în calitate de bănuțit.

Prin urmare, instanța de apel a respins ca neplauzibile și argumentele apelantului care invocă, că *motivele pe care și-a întemeiat instanța sentința de încetare a procesului penal, nu cad sub incidența prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală*, or acestea sunt aplicabile speței, luând în considerare constatările încălcării de către organul de urmăriire penală a prevederilor legale ce reglementează desfășurarea procesului penal.

Astfel, instanța de apel a constatat, că ordonanțele de punere sub învinuire a lui Rabei Ghenadie și Rabei Andrei prezintă o încălcare esențială a legii procesual penale, care afectează drepturile și interesele legitime ale persoanei și sunt nule, or prin prisma art. 251 alin. (1) Cod de procedură penală, încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal, atrage nulitatea actului procedural în cazul când s-a comis o încălcare a normei de drept procesual penal, ce nu poate fi înlăturat decât prin anularea acelu act, respectiv, odată ce ordonanțele de punere sub învinuire a lui Rabei Ghenadie și Rabei Andrei se consideră nule, devin nule și toate celelalte acte procedurale de la urmăriirea penală, circumstanțe în care

instanța de fond corect a dispus încetarea procesului penal în privința inculpaților, prin prisma art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

6. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar declarat de către procuror, care solicită casarea acesteia cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului ordinar invocă aceleași motive pe care le-a indicat în apel, suplimentar menționând că:

- soluția instanței de apel contravine prevederilor art. 419 Cod de procedură penală;

- cu referire la procedura de examinare a cauzei penale în care au fost pronunțate sentințe privind încetarea procesului penal în ședință preliminară, se atestă o neconcordanță și lipsa unei practici uniforme în ceea ce ține de procedura de examinare a cauzei în a doua instanță.

În drept, recursul declarat este întemeiat în baza art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, avocatul Vicol I. în numele inculpaților a depus referință privind opinia asupra recursului declarat, solicitând respingerea acestuia ca fiind inadmisibil, deoarece recursul este neclar și nemotivat. Procurorul în recurs nu s-a expus asupra declarațiilor părților vătămate, care au menționat că lucrările au fost efectuate benevol și contra plată oferită de Rabei A., iar la etapa urmăririi penale au fost impuși să prezinte declarații neveridice.

8. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit concluzionează că acesta urmează a fi admis, cu casarea totală a deciziei instanței de apel și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art. 434 Cod de procedură penală, judecând recursul declarat împotriva deciziei instanței de apel, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție verifică legalitatea hotărârii atacate pe baza materialelor din dosar și se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în recurs de titularul acestuia.

În această ordine de idei, rațiunea și finalitatea exercitării căii de atac, în particular avându-se în vedere recursul ordinar, rezidă în înlăturarea erorilor admise de instanța ierarhic inferioară la etapa precedentă de judecare a cauzei, iar controlul judecătoresc pe care acesta îl declanșează, are un rol preventiv și unul reparator.

Soluția instanței de recurs se fundamentează, în drept, pe prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, potrivit cărora judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, cu casarea totală a hotărârii atacate și să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Reieșind din temeiurile de drept ale recursului declarat, se reține că se invocă incidența cazului de casare prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală și anume că *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în*

apel, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, instanța a admis o eroare gravă de fapt care a afectat soluția instanței.

Din conținutul recursului ordinar declarat se reține că partea acuzării, critică decizia instanței de apel prin care a fost menținută sentința, adoptată în speță, considerând că greșit s-a ajuns la concluzia privind încetarea procesului penal de învinuirea adusă lui Rabei G. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal și a lui Rabei A. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c) Cod penal, în legătură că s-au stabilit circumstanțele care exclud posibilitatea tragerii la răspundere penală a inculpaților.

Așadar, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea erorilor de drept, ce au dus la adoptarea unei hotărâri neîntemeiate, în același timp, verificându-se dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Totodată, Colegiul penal lărgit evidențiază și prevederile art. 414 Cod de procedură penală, în care se stipulează asupra căror chestiuni de fapt și de drept urmează să se expună instanța, la etapa judecării cauzei în procedura de apel.

În particular, la chestiunile de fapt se atribuie următoarele aspecte: dacă fapta reținută a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, dacă există circumstanțe atenuante și agravante, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma art. 101 Cod de procedură penală.

În ce privește chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual sau penal au fost corect aplicate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate supra, hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată, cu trimiterea cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Relevant este de specificat în acest context că, hotărârea instanței de apel, potrivit art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, trebuie să cuprindă, printre altele, temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Însă, contrar celor stipulate de legea procesual-penală, în cauza deferită judecării instanța de apel nu a exercitat în deplină măsură aceste atribuții legale reglementate exhaustiv de legislator.

Colegiul penal lărgit, verificând legalitatea deciziei instanței de apel sub acest aspect, constată că această instanță, la examinarea apelului, nu a respectat întru totul prevederile art. 414 alin. (1), 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Astfel, instanța de recurs reține că, prima instanță a încetat procesul penal conform prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, de învinuirea adusă lui Rabei G. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal și a lui Rabei A. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit.

a), c) Cod penal, în legătură că s-au stabilit circumstanțele care exclud posibilitatea tragerii la răspundere penală a inculpaților.

Procurorul nefiind de acord cu hotărârea adoptată a contestat-o în ordine de apel, criticând-o prin prisma faptului că instanța de fond greșit a constatat că învinuirea a fost înaintată după expirarea termenului de bănuir, astfel Rabei G. a fost recunoscut bănuir prin ordonanța din 18 aprilie 2016, timp din care urmează a se calcula 3 luni, învinuirea fiindu-i înaintată la 18 iulie 2016, iar Rabei A. a fost recunoscut bănuir prin ordonanța din 16 mai 2016, timp din care urmează a se calcula 3 luni, învinuirea fiindu-i înaintată la 12 august 2016.

Însă, instanța de apel a respins ca nefondat apelul declarat și a menținut sentința, indicând „...Colegiul penal reține ca fiind întemeiate concluziile primei instanțe prin care a stabilit, că conținutul ordonanței de începere a urmăririi penale din 22.01.2016, este expus într-o manieră care exclude apariția suspiciunilor față de persoane, altele decât Rabei Ghenadie și Rabei Andrei, cu toate că a fost utilizată sintagma „și altor persoane neidentificate de organul de urmărire penală”, remarcând corect, că în speță, descrierea faptei penale ca fiind săvârșită de Rabei Ghenadie Xxxxx și Rabei Andrei Xxxxx, cu atribuirea calificării juridice, indică în partea constatatoare, și expresia „începerea urmăririi penale, conform art. 168 alin. (2), lit. a), c), d) CP, pe faptul muncii forțate, în circumstanțele enunțate mai sus”, din partea dispozitivă, nici nu pot fi concepute altfel decât că a fost declanșată urmărirea penală împotriva persoanelor bănuite Rabei Ghenadie Xxxxx și Rabei Andrei Xxxxx, astfel constatând că, termenul de 3 luni urmează a fi calculat din 22.01.2016, din momentul emiterii ordonanței de pornire a urmăririi penale.

La acest aspect, Colegiul penal lărgit reține că, la soluționarea chestiunii cu privire la încetarea procesului penal, deoarece există alte circumstanțe care exclud urmărirea penală și tragerea la răspundere penală, instanța de apel nu a ținut cont de faptul că:

- prin ordonanța de începere a urmăririi penale din 22 ianuarie 2016 a fost dispusă începerea urmăririi penale, în rem conform art. 168 alin. (2) lit. a), c), d) Cod penal, pe faptul muncii forțate, săvârșite în privința cet. Sava Toader Petru, Gamarț Alexei Gheorghii și alte persoane, acțiuni săvârșite asupra a două sau mai multe persoane, de două sau mai multe persoane, de o persoană cu funcție de răspundere;

- din momentul pornirii urmăririi penale până la recunoașterea lui Rabei G. și Rabei A. în calitate de bănuiri nu au fost efectuate careva acțiuni de urmărire penală sau măsuri speciale de investigație care le-ar afecta drepturile, libertățile și interesele personale ale acestora și/sau în temeiul cărora acestora să le fi fost stabilite anumite restricții ale drepturilor, libertăților de care dispun aceștia în calitate de cetățeni ai Republicii Moldova. Percheziția efectuată la domiciliul lui Rabei G. a fost urmată imediat de recunoașterea acestuia în calitate de bănuir;

- Rabei G., prin ordonanța din 18 aprilie 2016 (f.d. 179 v. I), a fost recunoscut în calitate de bănuir, iar prin ordonanța din 18 iulie 2016 (f.d. 190-191 v. I), a fost pus sub învinuire, incriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), d) Cod penal, iar prin completare, prin ordonanța din 19 octombrie 2017 (v. II f.d. 79-80), i-a fost incriminat și calificativul art. 168 alin. (2) lit. c) Cod penal,

- Rabei A., prin ordonanța din 16 mai 2016 (f.d. 204 v. I), a fost recunoscut în calitate de bănuț, iar prin ordonanța din 12 august 2016 (f.d. 214-215 v. I), iar prin completare, prin ordonanța din 19 octombrie 2017 (v. II f.d. 85-86); a fost pus sub învinuire, incriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 168 alin. (2) lit. a), c) Cod penal;

- din decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție nr. 4-1ril-2/2019 din 22.02.2019 asupra recursului în interesul legii, privind interpretarea și aplicarea prevederilor art. 63 Cod de procedură penală, rezultă că, legea procesual-penală determină strict, că termenul de menținere a calității de bănuț se calculează începând cu data emiterii actelor procedurale, prevăzute în art. 63 alin. (1) pct. 1)-3) Cod de procedură penală, iar în cazul constatării faptului că față de o persoană există anumite bănuțeli rezonabile, cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și în raport cu aceasta, sunt efectuate anumite acțiuni procedurale, care creează repercusiuni importante asupra situației persoanei, potrivit alin. (1¹) art. 63 Cod procedură penală, organele de urmărire penală au obligația să recunoască această persoană în calitate de bănuț și să aducă la cunoștință informația despre drepturile prevăzute la art. 64 Cod de procedură penală.

Deci, reieșind din concluziile expuse de către instanța de apel în motivarea soluției adoptate, Colegiul penal lărgit constată că această instanță pripit a respins ca nefondat apelul declarat și a menținut sentința de încetare a procesului penal, deoarece s-au stabilit circumstanțe care exclud posibilitatea tragerii la răspundere penală a inculpaților, fără a lua în considerație și aceea că, urmărire penală în cauză a fost pornită pe faptul muncii forțate, în dispozitivul ordonanței de pornire a urmăririi penale nefiind indicat numele inculpaților, la fel nu a ținut cont de data emiterii ordonanțelor de recunoaștere în calitate de bănuț și dacă până la recunoașterea lui Rabei A. și Rabei G. în calitate de bănuț au fost efectuate anumite acțiuni procedurale, care au creat repercusiuni importante asupra situației persoanelor.

Totodată, se reține că prima instanță a pronunțat o sentință de încetare a procesului penal conform prevederilor art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, însă în partea descriptivă a descris fapta criminală, considerată ca fiind dovedită, ceea ce este caracteristic sentinței de condamnare, contrar prevederilor art. 394 alin. (4) Cod de procedură penală, care prevede că partea descriptivă a sentinței de încetare a procesului penal trebuie să conțină descrierea și motivarea temeiurilor pentru încetarea procesului penal.

În aceeași ordine de idei, instanța de recurs reține că, instanța de apel a menținut sentința la baza căreia au fost puse hotărâri ale Curții Supreme de Justiție, astfel circumstanțele menționate în aceste hotărâri, nu sunt similare cu cele indicate în prezenta speță, nefiind relevante cazului.

Din considerentele expuse, Colegiul penal lărgit statuează, că decizia instanței de apel în cauza dată, este afectată de insuficiență în partea motivării soluției adoptate, ceea ce este incident cazului de casare invocat în speță și prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, iar erorile admise de către instanța de

apel nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs, deoarece instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza și a se pronunța asupra legalității sentinței, substituind instanța care a judecat apelul, cu încălcarea prevederilor procesuale-penale la pronunțarea hotărârii judecătorești.

Totodată, instanța de recurs specifică faptul, că obligația de motivare a hotărârilor judecătorești face parte din setul de garanții stabilit pentru existența unui proces echitabil. Conform jurisprudenței CEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, având posibilitatea ca această hotărâre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și oferă posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs. (Suominen c. Finlandei (2003), Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007), Albina c. României (2005), Boldea c. României (2007)).

Așadar, în decizie, instanța de apel urmează să analizeze argumentele importante invocate de apelant, motivându-și temeiurile de fapt și de drept, ce conduc la admiterea sau la respingerea fiecăruia din aceste motive invocate de apelant, totodată instanța de apel urmează să verifice legalitatea sentinței de încetare în conformitate cu prevederile legale, iar în caz că va considera că ordonanțele de recunoaștere în calitate de învinuți a lui Rabei A. și Rabei G. au fost emise în conformitate cu prevederile legale, urmează să aprecieze probele, în urma unei evaluări în ansamblu și aspectele învinuirilor înaintate, ilucidând faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date.

În asemenea condiții, Colegiul penal lărgit consideră că, decizia instanței de apel în cauză urmează a fi casată total, cu dispunerea rejudecării în instanța de apel, într-un nou complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă **obligatoriu** de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia: să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile legii procesual-penale asupra motivelor esențiale invocate în cererea de apel, să-și argumenteze clar concluziile în decizia adoptată, să aprecieze toate circumstanțelor cauzei, să țină cont de circumstanțele menționate în decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție nr. 4-1ril-2/2019 din 22.02.2019 asupra recursului în interesul legii, privind interpretarea și aplicarea prevederilor art. 63 Cod de procedură penală, nominalizată și în prezenta decizie; să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date; să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, să emită o soluție clară și motivată, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, precum și de practica relevantă a CtEDO, și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Se admite recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Sâli Radu, se casează total decizia Colegiului penal al Curții

de Apel Chișinău din 24 ianuarie 2019, în cauza penală privindu-i pe **Rabei Ghenadie Xxxxx** și **Rabei Andrei Xxxxx** și se dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la data de 15 august 2019.

Președinte Timofti Vladimir

Judecător Cobzac Elena

Judecător Toma Nadejda

Judecător Țurcan Anatolie

Judecător Boico Victor